

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
**Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών**
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ»

**Ευγονική & (Αν)άξια Σώματα: Αναγκαστικές στειρώσεις αυτοχθόνων γυναικών
στον Καναδά**

Κωνσταντίνα Γκέκα

A.M.: 202003

Έθνος και Φυλή

Υπεύθυνη Μαθήματος: Φωτεινή Ασημακοπούλου

ΙΟΥΛΙΟΣ 2023

Περιεχόμενα

I.	Εισαγωγή.....	3
II.	Η Ευγονική.....	4
a.	Θεωρίες και Πρακτικές	4
b.	Η Ευγονική στις ΗΠΑ & τον Καναδά.....	5
III.	Αναγκαστικές στείρωσεις σε αυτόχθονες γυναίκες: Η περίπτωση της Αλμπέρτα.....	8
a.	Πολιτικές αφομοίωσης και εξόντωσης των αυτοχθόνων πληθυσμών στον Καναδά .8	
b.	Sexual Sterilization Act.....	9
IV.	Συμπεράσματα/ Προβληματισμοί	12
V.	Βιβλιογραφία.....	14
a.	Ελληνόγλωσση	14
b.	Ξενόγλωσση	14

I. Εισαγωγή

Η πρακτική των αναγκαστικών στείρωσεων προέκυψε από το κίνημα της ευγονικής και έχει μια μακρά αλλά και συχνά κρυφή ιστορία. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, η ευγονική επικράτησε ως μέσο ελέγχου και ρύθμισης του ποσοστού γεννήσεων μεταξύ των «ανεπιθύμητων» πληθυσμών στον Καναδά. Αν και πολλοί άνθρωποι αποτέλεσαν στόχο, οι αναγκαστικές στείρωσεις μιας πληθυσμιακής ομάδας πέρασαν σε μεγάλο βαθμό απαρατήρητες, κατάσταση που δυστυχώς συνεχίζεται μέχρι και σήμερα (Stote 2012, 2015). Πρόκειται για τις αυτόχθονες γυναίκες και τους αυτόχθονες άνδρες του Καναδά, άτομα που αυτοπροσδιορίζονται ως First Nations, Inuit ή Métis¹.

Η συγκεκριμένη έρευνα εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο πολιτικές επηρεασμένες από την ευγονική, και συγκεκριμένα ο νόμος περί σεξουαλικής στέρωσης («Sexual Sterilization Act») που ίσχυσε στην Αλμπέρτα για 44 ολόκληρα χρόνια, από το 1928 μέχρι και το 1972 (Stote, 2015), επηρέασαν την αναπαραγωγική υγεία και την υγειονομική περίθαλψη των αυτοχθόνων γυναικών στον Καναδά.

Η παρούσα εργασία διερευνά την ιστορία των θεωριών και πρακτικών της ευγονικής στις ΗΠΑ και τον Καναδά, τα κινήματα που αναπτύχθηκαν στις δύο χώρες, τον τρόπο με τον οποίο το κίνημα της ευγονικής των ΗΠΑ επηρέασε αυτό του Καναδά, αλλά και την ιστορία των πολιτικών αναγκαστικής στέρωσης και τον τρόπο με τον οποίο εξακολουθούν να επηρεάζουν τις αυτόχθονες γυναίκες, τις οικογένειες και τις κοινότητες τους. Η ανάλυση εστιάζει στο νομικό καθώς και στο εκτός-νόμου πλαίσιο, το οποίο ενόησε, και συνεχίζει να ευνοεί τον έλεγχο των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων των αυτοχθόνων γυναικών μέσω της αναγκαστικής στέρωσης.

Επιπλέον, θα παρουσιαστεί η κατάσταση σήμερα καθώς και οι σύγχρονες διεκδικήσεις των αυτοχθόνων γυναικών, οι οποίες αποτελούν αφενός αντίδραση κατά των ρατσιστικών πολιτικών και πρακτικών και αφετέρου αίτημα προς το κράτος του Καναδά για επανορθωτικά μέτρα αλλά και έναν τρόπο αντίστασης στις ευγονικές και ρατσιστικές ιδεολογίες και πρακτικές που επιμένουν μέχρι και σήμερα.

¹ *First Nations*: Ο όρος «First Nation» χρησιμοποιείται για να περιγράψει τους αυτόχθονες πληθυσμούς του Καναδά που δεν είναι εθνοτικά ούτε Métis ούτε Inuit. Ο όρος αυτός ξεκίνησε να χρησιμοποιείται τις δεκαετίες του 1970 και του '80 και γενικά αντικατέστησε τον όρο «Ινδιάνος», αν και σε αντίθεση με τον όρο «Ινδιάνος», ο όρος «First Nation» δεν είναι νομικός ορισμός. *Inuit*: Ο όρος αυτός, λέξη που σημαίνει «λαός/άνθρωποι» στη γλώσσα τους, αναφέρεται σε συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων που ζουν στο βορρά και δε θεωρούνται «Ινδιάνοι» σύμφωνα με την καναδική νομοθεσία. Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιείται για μια ομάδα αυτοχθόνων πληθυσμών της βόρειας Αλάσκας, του αρκτικού Καναδά και της Γροιλανδίας. *Métis*: Ο όρος Métis αναφέρεται σε ένα σύνολο πολιτισμικών και εθνοτικών ταυτοτήτων που προέκυψαν από ενώσεις μεταξύ αυτοχθόνων και Ευρωπαίων ανθρώπων στην περιοχή του σημερινού Καναδά. Ο όρος αυτός έχει γενικές και ειδικές χρήσεις και οι διαφορές μεταξύ τους είναι συχνά αμφιλεγόμενες. Μερικές φορές χρησιμοποιείται ως γενικός όρος για να αναφέρεται σε άτομα μεικτής καταγωγής, ενώ σε νομικό πλαίσιο, ο όρος «Métis» αναφέρεται σε απογόνους συγκεκριμένων ιστορικών κοινοτήτων. (*Terminology*. (χ.χ.). <https://indigenousfoundations.arts.ubc.ca/terminology/>).

II. Η Ευγονική

a. Θεωρίες και Πρακτικές

Το κίνημα της ευγονικής εμφανίστηκε στο πλαίσιο κοινωνικών και επιστημονικών εξελίξεων, όπως η θεωρία της εξέλιξης του Δαρβίνου, η άνοδος των κοινωνικών επιστημών και οι ανησυχίες για την αύξηση του πληθυσμού και την κοινωνική ανισότητα (McLaren, 2015). Εξετάζοντας την ιστορική εξέλιξη του κινήματος, τις θεωρίες αλλά και τις πρακτικές του, μπορούμε να αντιληφθούμε ότι η ανάπτυξή του βασίστηκε στην αντίληψη ότι η κοινωνική παρέκκλιση συμβαδίζει με τη σωματική διαφορετικότητα, μία ιδέα, η οποία όπως μας λέει η Μακρυνιώτη (2004) «είναι βαθιά ριζωμένη τόσο στη δυτική επιστήμη όσο και σε ευρύτατα διαδεδομένες αντιλήψεις και πιστεύω.» (σελ.60).

Σύμφωνα με τον Κόκκινο, η ευγονική αποτελεί ένα πεδίο άρθρωσης πολυεστιακού λόγου που ορίζει και διαμορφώνει τόσο κοινωνικές πρακτικές όσο και ιδεολογίες και νοηματοδοτήσεις (Κόκκινος, 2021). Πρόκειται για ένα περίπλοκο πλέγμα αντιλήψεων και πρακτικών στο οποίο αποτυπώνεται η κυρίαρχη ιδεολογία ως πολεμική απέναντι σε οποιαδήποτε μορφή ετερότητας (Κόκκινος, 2018). Σε αυτό το πλαίσιο τα διαφορετικά επιστημονικά πεδία συγκροτούν, τεκμηριώνουν και νομιμοποιούν διαφορές, κοινωνικές ιεραρχίες και μορφές ρατσισμών, ενώ διαχέονται σε κοινές, ευρύτατα διαδεδομένες αντιλήψεις και αξίες προκειμένου να ταυτίσουν την έννοια της διαφοράς με τη φυσική κατωτερότητα και να οδηγήσουν σε κοινωνικό ή ακόμη και φυσικό θάνατο τους βιολογικά, δηλαδή κοινωνικά, διαφορετικούς (Μακρυνιώτη, 2004).

Για τον Francis Galton, ο οποίος χρησιμοποίησε πρώτος τον όρο «ευγονική», η ευγονική «είναι η επιστήμη που καταπιάνεται με όλες τις επιρροές που βελτιώνουν τις εγγενείς ποιότητες μιας φυλής» (Galton, 1904, σελ.1). Αυτός ο πρώτος ορισμός παρουσιάζει και την κεντρική ιδέα, τη σκόπιμη επιλογή χαρακτηριστικών μέσω παρέμβασης, ως αναγκαίου μέτρου για την βιολογική βελτίωση της «φυλής».

Η παρέμβαση αυτή έλαβε τελικά δύο μορφές. Πρώτον, τη θετική ευγονική, η οποία στοχεύει, μέσω των διαφορετικών επιστημονικών πεδίων, όπως η ιατρική, η βιολογία, η γενετική αλλά και με τη χρήση της τεχνολογίας, στη βελτίωση του βιολογικού κεφαλαίου του έθνους (Κόκκινος, 2018, σελ.26). Δεύτερον, την αρνητική ευγονική, μέσω της οποίας στοχοποιούνται συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες ως εσωτερικοί ή εξωτερικοί εχθροί του έθνους (Κόκκινος, 2018, σελ.27) και περιορίζεται η αναπαραγωγή των ανθρώπων που θεωρούνται ότι έχουν ανεπιθύμητα χαρακτηριστικά και γονίδια. Έτσι, ο στόχος της «αρνητικής» ευγονικής επιδιώχθηκε μέσω διαφόρων μεθόδων που αποσκοπούσαν στον περιορισμό της ικανότητας και της ευκαιρίας για αναπαραγωγή. Χαρακτηριστικά μέτρα αυτής της αρνητικής διάστασης, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για την ολοκληρωτική αφομοίωση και συστηματική εξόντωση πληθυσμών και στην περιοχή του Καναδά όπως θα αναδειχθεί στα επόμενα κεφάλαια, αποτελούν οι απαγορεύσεις γάμων για την αποφυγή του πιθανού «εκφυλισμού», οι υποχρεωτικές, εξαναγκαστικές στείρωσεις καθώς και η ιδρυματοποίηση των αυτοχθόνων, γυναικών και ανδρών, αλλά και όσων κρίθηκαν ψυχικά ασθενείς και άρα βιολογικά κατώτεροι (Strange & Stephen, 2010).

Με αυτούς τους τρόπους, το κίνημα της ευγονικής δημιούργησε ταξινομήσεις ως προς τη φυλή και την καθαρότητα καθώς και κάποιες από τις πιο απεχθείς τυπολογικές τεχνικές που αναπτύχθηκαν σε Αμερική και Ευρώπη, οι οποίες κατέληξαν σε μαζικές εκστρατείες αφανισμού και γενοκτονίας, όπως στην περίπτωση των ναζί (Μακρυγιώτη, 2004, σελ.64). Ωστόσο, το παράδειγμα της Γερμανίας είχε πολλά κοινά σημεία με ερευνητικά προγράμματα των Άγγλων και των Αμερικάνων στο πρώτο μισό του 20ου αιώνα. Στο πλαίσιο αυτών των προγραμμάτων, η διαφορά ταυτίζεται με την παρέκκλιση και την παθολογία και ως τέτοια δημιουργεί το έδαφος για την εξόντωση των διαφορετικών (Μακρυγιώτη, 2004). Όπως παρατηρεί ο Dikotter (1998, σελ. 467), η ιστοριογραφία της ευγονικής εστίασε κυρίως «στις πιο υπερβολικές εκφράσεις της φυλετικής βελτίωσης στη Γερμανία, στις ΗΠΑ και στην Αγγλία». Αυτές οι εκφάνσεις φυλετικής βελτίωσης που αναφέρει ο Dikotter, αφορούν σε πρακτικές αναγκαστικής στέρωσης ατόμων που αποκλίνουν από ό,τι ανά εποχή ορίζεται ως φυσιολογικό και επιθυμητό και έχουν άμεση σχέση με τις οικονομικές πολιτικές και τις εφαρμογές του κράτους πρόνοιας.

b. Η Ευγονική στις ΗΠΑ & τον Καναδά

Στις αρχές του εικοστού αιώνα, οι κοινωνικοί επιστήμονες στις Ηνωμένες Πολιτείες ερευνούσαν την κληρονομικότητα και τις επιπτώσεις της ανθρώπινης αναπαραγωγής. Τα πειράματα αυτά ξεκίνησαν με απλές αναλύσεις των οικογενειακών ιστοριών, αλλά στη συνέχεια μετατράπηκαν σε ένα ευρείας εμβέλειας έργο ευγονικής, το οποίο οδήγησε στον ακρωτηριασμό μεγάλου αριθμού Αμερικανών πολιτών (Hansen & King, 2014). Το αμερικανικό κίνημα ευγονικής διαμορφώθηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και συνεχίστηκε μέχρι και τη δεκαετία του 1940, ενώ ασπάστηκε κυρίως την αρνητική ευγονική, με στόχο την εξάλειψη ανεπιθύμητων γενετικών χαρακτηριστικών (Hansen & King, 2014). Η θεωρία της ευγονικής κέρδισε έδαφος μέσω των εργασιών του Charles Davenport, ενός διακεκριμένου βιολόγου, ο οποίος ίδρυσε το «Eugenics Record Office» το 1910 (Hansen & King, 2014). Οργανισμοί με επιρροή όπως η «Αμερικανική Εταιρεία Ευγονικής» και το «Eugenics Record Office» έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην προώθηση των ευγονικών ιδεολογιών και επηρέασαν σημαντικά την ανάπτυξη θεωριών ευγονικής σε άλλες χώρες του δυτικού κόσμου, όπως ο Καναδάς (Hansen & King, 2014).

Το κίνημα ευγονικής στις ΗΠΑ επικύρωνε τις υπάρχουσες κοινωνικές ιεραρχίες που ωφελούσαν τους απόγονους των ευρωπαϊών αποικιοκρατών, τους πλούσιους αστούς και προτεστάντες (Hansen & King, 2014). Οι διανοητικές και σωματικές αναπηρίες θεωρήθηκαν ανεπιθύμητα χαρακτηριστικά, ενώ παράλληλα, οι Αμερικάνοι ευγονιστές πίστευαν ότι τα κοινωνικά ζητήματα όπως ο εθισμός στα ναρκωτικά και η φτώχεια ήταν αποτελέσματα «κακών» γονιδίων, ταυτίζοντας τις παθογένειες της αμερικανικής κοινωνίας με αυτό που οι ίδιοι χαρακτήριζαν «σωματική» και «βιολογική κατωτερότητα». Στην πράξη, η ταξινόμηση των ανεπιθύμητων χαρακτηριστικών στόχευε στους πιο περιθωριοποιημένους ανθρώπους της κοινωνίας, και ιδίως τις φτωχές Αφροαμερικανές γυναίκες (Hansen & King, 2014). Η ευρεία εφαρμογή των ευγονικών αρχών που

επικύρωναν την υπεροχή της λευκής φυλής, απαιτούσε φυσικά κυβερνητική συνεργασία και υποστήριξη από την ελίτ, την οποία οι ευγονιστές κέρδισαν².

Οι ευγονιστές δραστηριοποιήθηκαν και στις πενήντα πολιτείες ενώ οι ψευδοεπιστημονικές ιδέες για την ευγονική ήταν πανταχού παρούσες στην αμερικανική κουλτούρα. Διείσδυσαν σε πολυάριθμες πτυχές της ζωής, από σημαντικές νομοθετικές αποφάσεις όπως οι περιορισμοί του γάμου και η μεταρρύθμιση της μετανάστευσης μέχρι λιγότερο εμφανείς θεσμούς όπως τα προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας, η γεωργική επιστήμη και η συμβουλευτική γάμου, τα οποία θεωρήθηκαν μεταρρυθμιστικά έργα και ταυτίστηκαν με την προοδευτική εποχή των ΗΠΑ (Hansen & King, 2014).

Το 1907, η Ιντιάνα έγινε η πρώτη πολιτεία που ψήφισε νόμο υποχρεωτικής στειρώσεως για «εγκληματίες, ηλίθιους, ανίκανα άτομα και βιαστές» (Silver, 2004, σελ. 862). Άλλες πολιτείες ακολούθησαν το παράδειγμά τους, ώσπου κάποια στιγμή 33 πολιτείες επέτρεπαν τις αναγκαστικές στειρώσεις όσων θεωρούνταν ανεπιθύμητοι για αναπαραγωγή (Silver, 2004). Οι περισσότερες έρευνες επικεντρώνονται σε μεγάλες πολιτείες όπως η Καλιφόρνια, η Βόρεια Καρολίνα και η Βιρτζίνια, στις οποίες δεκάδες χιλιάδες άτομα υποβλήθηκαν σε υποχρεωτική στειρώση. Μόνο η Καλιφόρνια, για παράδειγμα, στείρωσε 20.000 ασθενείς μεταξύ 1909 και 1964 (Cohen, 2016). Το 1927, όταν αμφισβητήθηκε η συνταγματικότητα αυτών των νόμων, το Ανώτατο Δικαστήριο επικύρωσε τους πολιτειακούς νόμους περί υποχρεωτικής στειρώσεως, μια απόφαση που δεν έχει ακόμη ανατραπεί ρητά³. Ως αποτέλεσμα, μεταξύ 1907 και 1963, περισσότεροι από 64.000 άνθρωποι υποβλήθηκαν σε αναγκαστική στειρώση βάσει της ευγονικής νομοθεσίας των ΗΠΑ ενώ υπάρχουν καταγγελίες από Αφροαμερικάνες επιζώσες, ότι οι στειρώσεις συνεχίστηκαν και κατά τη διάρκεια του 21^{ου} αιώνα, σε καταστήματα κράτησης αλλά και σε ιδρύματα (Cohen, 2016), μια ιστορία που δυστυχώς εντοπίζεται και σε άλλες χώρες, όπως θα αναλυθεί και στα παρακάτω κεφάλαια.

Σύμφωνα με το έργο πολλών ιστορικών και θεωρητικών που έχουν ασχοληθεί εκτενώς με το κίνημα της ευγονικής στον Καναδά και την εξέλιξή του (Grekul, 2008; McLaren, 2015; Stote, 2012, 2015), οι θεωρίες και οι πρακτικές της ευγονικής στον Καναδά, επηρεάστηκαν σε μεγάλο βαθμό από τις εξελίξεις στις ΗΠΑ, καθώς και από τις δράσεις και έρευνες οργανισμών όπως το «Eugenics Record Office», το οποίο αναφέρθηκε και παραπάνω. Πιο

² Είναι χαρακτηριστικό, ότι ο Theodore Roosevelt, Πρόεδρος των ΗΠΑ από το 1901 μέχρι και το 1909, είχε γράψει το 1914: «Εύχομαι διακαώς να αποτραπεί εντελώς η αναπαραγωγή των λάθος ανθρώπων- και όταν η κακή φύση αυτών των ανθρώπων είναι τόσο έκδηλη, αυτό θα πρέπει να γίνει. Οι εγκληματίες θα πρέπει να στειρώνονται και στους αδύναμους να απαγορεύεται να αφήνουν απογόνους πίσω τους. Αλλά μέχρι στιγμής δεν είναι δυνατόν να επινοηθεί κανένας τρόπος που θα μπορούσε να αποτρέψει όλους τους ανεπιθύμητους ανθρώπους από την αναπαραγωγή. Η έμφαση θα πρέπει να δοθεί στο να αναπαραχθούν οι επιθυμητοί άνθρωποι» (Wohlforth, 2010).

³ Η *Buck v. Bell, 274 U.S. 200 (1927)*, είναι μια απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου των Ηνωμένων Πολιτειών, γραμμένη από τον δικαστή Oliver Wendell Holmes, Jr., στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι ένας πολιτειακός νόμος που επέτρεπε την υποχρεωτική στειρώση των ακατάλληλων, συμπεριλαμβανομένων των νοητικά αναπήρων, «για την προστασία και την υγεία της πολιτείας» δεν παραβίαζε τη ρήτρα της δέουσας διαδικασίας της 14^{ης} τροποποίησης του Συντάγματος των Ηνωμένων Πολιτειών. Παρά την αλλαγή της στάσης των επόμενων δεκαετιών όσον αφορά τις υποχρεωτικές στειρώσεις, το Ανώτατο Δικαστήριο δεν ανέτρεψε ποτέ ρητά την υπόθεση *Buck v. Bell* (Cohen, 2016).

συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1900 η ευγονική ξεκίνησε να κερδίζει την εύνοια ως μέσο ελέγχου του ποσοστού γεννήσεων μεταξύ αυτών που κρίνονταν ως βιολογικά κατώτεροι στον Καναδά.

Η θεωρία της ευγονικής ήταν ευρέως αποδεκτή κατά τη διάρκεια του πρώτου μισού του 20^{ου} αιώνα ενώ σύμφωνα με τον κυρίαρχο επιστημονικό -και μη- λόγο, η καναδική κοινωνία θα μπορούσε να βελτιωθεί με την ενθάρρυνση της αναπαραγωγής μεταξύ ορισμένων ομάδων, ιδίως των λευκών προτεσταντών, και την αποθάρρυνση ή τον περιορισμό της αναπαραγωγής μεταξύ άλλων ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών από την Ανατολική Ευρώπη και, όλο και περισσότερο, των αυτοχθόνων πληθυσμών του Καναδά (McLaren, 2015). Η υποστήριξη της ευγονικής στον Καναδά προερχόταν κυρίως από εκείνους που πίστευαν ότι η κατανόηση της κληρονομικότητας θα μπορούσε να βελτιώσει τη δημόσια υγεία. Αυτό με τη σειρά του σήμαινε ότι στον Καναδά, όπως και στη Βρετανία και τις ΗΠΑ, οι πιο ηχηροί υπερασπιστές της ευγονικής βρίσκονταν στις τάξεις του ιατρικού επαγγέλματος (McLaren, 2015). Πολλοί/ες επιφανείς Καναδοί/ες εκείνης της εποχής ήταν υπέρμαχοι/ες της φιλοσοφίας της ευγονικής και της ευγονικής στείρωσης, ενώ είναι αξιοσημείωτο ότι την υποστήριξη της ευγονικής στείρωσης εξέφρασαν τη δεκαετία του 1920 πολλές επιφανείς σουφραζέτες της Αλμπέρτα, όπως η Emily Murphy και η Nellie McClung (McLaren, 2015). Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι και οι δύο χώρες, πρώτα οι ΗΠΑ και στη συνέχεια ο Καναδάς, έδωσαν μεγαλύτερη έμφαση στην αρνητική διάσταση της ευγονικής και θεώρησαν ότι το καλύτερο μέσο ελέγχου των «ανεπιθύμητων» πληθυσμών ήταν η πρακτική των αναγκαστικών στερώσεων (McLaren, 2015).

Αρχικά, κυρίως στην περιοχή της Αλμπέρτα, ξεκίνησε μια συζήτηση ευγονικού προσανατολισμού σχετικά με το δικαίωμα γάμου των ασθενών και ατόμων με νοητική ή σωματική αναπηρία, συζήτηση η οποία εξελίχθηκε στην πρόταση καθιέρωσης προγαμιαίου πιστοποιητικού υγείας ως προϋπόθεσης για το δικαίωμα των πολιτών στη σύναψη γάμου (McLaren, 2015). Αυτές οι αρχικές εκκλήσεις για την έκδοση πιστοποιητικών μετατράπηκαν αργότερα σε ένα κίνημα που επικεντρώθηκε στη θέσπιση νομοθεσίας για την εφαρμογή αναγκαστικών στερώσεων. Τον Μάρτιο του 1928 ψηφίστηκε ο νόμος της Αλμπέρτα για τις αναγκαστικές στερώσεις, ο πρώτος νόμος ακούσιων στερώσεων στον Καναδά, ενώ η μόνη άλλη καναδική επαρχία που πέρασε νομοθεσία που επέτρεπε την ακούσια στείρωση ήταν η British Columbia λίγα χρόνια μετά, το 1933 (McLaren, 2015). Όπως θα παρουσιαστεί και στο επόμενο κεφάλαιο, οι νόμοι αυτοί στόχευαν και στον περιορισμό του πληθυσμού των αυτοχθόνων του Καναδά, γεγονός που συχνά δεν αναφέρεται ή δεν αναλύεται στις σχετικές βιβλιογραφικές πηγές, ενώ οι συνέπειες αυτών των πολιτικών είναι μακροχρόνιες και καταστροφικές για τις κοινότητες των First Nations, Inuit και Métis.

III. Αναγκαστικές στερώσεις σε αυτόχθονες γυναίκες: Η περίπτωση της Αλμπέρτα

a. Πολιτικές αφομοίωσης και εξόντωσης των αυτοχθόνων πληθυσμών στον Καναδά

Αποτελεί κοινή παραδοχή ότι η ευρωπαϊκή αποικιοκρατία είχε καταστροφικές και μακροχρόνιες συνέπειες για τους αυτόχθονες πληθυσμούς σε όλες τις περιοχές του κόσμου, οι οποίες βίωσαν το φαινόμενο της αποικιοκρατίας. Η ακαδημαϊκή κοινότητα έχει ασχοληθεί εκτενώς με τις επιπτώσεις καθώς και με τους τρόπους με τους οποίους οι ζωές των κοινοτήτων αυτοχθόνων πληθυσμών επηρεάζονται μέχρι και σήμερα. Στην περίπτωση του Καναδά, υπολογίζεται ότι 200.000 άνθρωποι των First Nations και Inuit ζούσαν στον σημερινό Καναδά όταν οι Ευρωπαίοι άρχισαν να εγκαθίστανται εκεί τον 16ο αιώνα (Neeganagwedgin, 2019). Για τα επόμενα 200 χρόνια ο πληθυσμός των αυτοχθόνων μειώθηκε, κυρίως ως αποτέλεσμα της ευρωπαϊκής εδαφικής καταπάτησης και των ασθενειών που έφεραν οι άποικοι. Μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα, σύμφωνα με εκτιμήσεις της περιόδου εκείνης, ο πληθυσμός είχε μειωθεί σε περίπου 100.000 άτομα (Neeganagwedgin, 2019).

Ωστόσο, σε αντίθεση με άλλες χώρες που βίωσαν τα εγκλήματα των αποικιοκρατών, ο πληθυσμός των αυτοχθόνων αυξήθηκε σημαντικά μετά το 1950, λόγω των υψηλών ποσοστών γεννήσεων και της πρόσβασης σε βελτιωμένη ιατρική περίθαλψη (Government of Canada, Statistics Canada, 2023). Σύμφωνα με την τελευταία καναδική απογραφή, το 2021 υπήρχαν περίπου 1,8 εκατομμύρια άτομα στον Καναδά που αναγνωρίζονταν ως αυτόχθονες και αυτοπροσδιορίζονται σήμερα ως First Nations, Métis και Inuit (Government of Canada, Statistics Canada, 2023). Από αυτόν τον αριθμό, περισσότερα από τα τρία πέμπτα είναι First Nations, σχεδόν το ένα τρίτο Métis και το μεγαλύτερο μέρος των υπολοίπων Inuit (Government of Canada, Statistics Canada, 2023). Μαζί αποτελούν λιγότερο από το 5% του συνολικού πληθυσμού του Καναδά, αν και οι αυτόχθονες πληθυσμοί αποτελούν το ήμισυ του πληθυσμού των Βορειοδυτικών Εδαφών (Government of Canada, Statistics Canada, 2023). Πιο συγκεκριμένα, τα μεγαλύτερα ποσοστά αυτοχθόνων πληθυσμών εντοπίζονται στην British Columbia, το Οντάριο και την Αλμπέρτα (Government of Canada, Statistics Canada, 2023).

Εκτός από παράγοντες όπως οι ασθένειες, οι πόλεμοι και οι αναγκαστικές εκτοπίσεις, οι πολιτικές πολιτισμικής αφομοίωσης αλλά και οι σχετικοί νόμοι κατά τη διάρκεια του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα⁴, οδήγησαν σε σημαντική μείωση του πληθυσμού και σε αλλαγές στα δημογραφικά χαρακτηριστικά. Οι συγκεκριμένες πολιτικές διαμόρφωσαν ένα ευρύτερο πλαίσιο αφομοίωσης και εξόντωσης αυτοχθόνων πληθυσμών, το οποίο επικύρωνε τη λευκή υπεροχή των αποίκων και βασιζόταν στη θεωρία «αφομοίωση ή θάνατος» (Neeganagwedgin, 2019). Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν το σύστημα των Ινδιάνικων Οικοτροφείων («Residential Schools») που σχεδιάστηκε για να αφομοιώσει τα παιδιά των αυτοχθόνων καθώς και οι περιφερειακές υπηρεσίες παιδικής πρόνοιας που

⁴ Π.χ. Indian Act (1876-σήμερα), Sexual Sterilization Act (1928-1973) κτλ.

διαδέχθηκαν τα οικοτροφεία ως το προτιμώμενο σύστημα «φροντίδας» (Neeganagwedgin, 2019). Τα παιδιά των αυτοχθόνων απομακρύνονταν από τα σπίτια τους και τοποθετούνταν σε ανάδοχες οικογένειες λευκών Καναδών ή υιοθετούνταν χωρίς την συγκατάθεση των γονέων. Και στις δύο περιπτώσεις υπήρχαν σοβαρές καταγγελίες για κακοποίηση ανηλίκων (Neeganagwedgin, 2019) ενώ όσον αφορά στην κατάσταση σήμερα, πρόσφατες έρευνες έδειξαν ότι στον Καναδά, το 53,8% των παιδιών σε ανάδοχες οικογένειες είναι αυτόχθονες (Government of Canada; Indigenous Services Canada, 2023).

Το νομικό αυτό πλαίσιο και η μακροχρόνια ισχύς των αφομοιωτικών πολιτικών καθώς και οι σοβαρές επιπτώσεις στις κοινότητες αυτοχθόνων, έχουν οδηγήσει τις ίδιες τις κοινότητες αλλά και πολλούς/ες θεωρητικούς και ερευνητές/ριες να διεκδικούν την αναγνώριση του όρου γενοκτονία ή πολιτισμική γενοκτονία, σε μία προσπάθεια απόδοσης δικαιοσύνης για όσα εγκλήματα διαπράχθηκαν εναντίον των αυτοχθόνων ανδρών και γυναικών του Καναδά (Stote 2012, 2015). Από τις αφομοιωτικές πολιτικές εναντίον των αυτοχθόνων του Καναδά, αυτή που δεν έχει ερευνηθεί ενδελεχώς ακόμη και αν οδήγησε στον ακρωτηριασμό χιλιάδων ανδρών και γυναικών, είναι η πολιτική των αναγκαστικών στερώσεων.

b. Sexual Sterilization Act

Όπως ήδη αναφέρθηκε, ο νόμος περί αναγκαστικών στερώσεων («Sexual Sterilization Act») ίσχυσε σε δύο περιοχές του Καναδά, στην Αλμπέρτα (1928-1972) και στην British Columbia (1933-1973). Η συγκεκριμένη εργασία θα επικεντρωθεί στην περίπτωση της Αλμπέρτα διότι σε αυτή την περιοχή έγιναν οι περισσότερες στερώσεις ενώ υπάρχουν και τα σχετικά αρχεία που το αποδεικνύουν. Ο νόμος για τις αναγκαστικές στερώσεις στην British Columbia έμοιαζε πολύ με τη νομοθεσία της Αλμπέρτα, αλλά εφαρμόστηκε πιο συγκρατημένα. Σύμφωνα με τον νόμο, ένα Συμβούλιο Ευγονικής μπορούσε να διατάξει τη στείρωση οποιουδήποτε ατόμου ήταν πιθανό να γεννήσει παιδιά που λόγω κληρονομικότητας θα είχαν τάση για σοβαρή ψυχική ασθένεια (Grekul, 2008). Καθώς τα αρχεία καταστράφηκαν, ο ακριβής αριθμός είναι άγνωστος, αλλά εκτιμάται ότι κυμαίνεται μεταξύ 200 και 400 (Grekul, 2008). Ωστόσο, στην περίπτωση της Αλμπέρτα τα αρχεία υπάρχουν και σύμφωνα με αυτά, μεταξύ 1929 και 1972, πάνω από 2.800 άτομα υποβλήθηκαν σε αναγκαστικές στερώσεις (Grekul, 2008).

Το 1928, η κυβέρνηση της Αλμπέρτα ψήφισε τον συγκεκριμένο νόμο, το «Sexual Sterilization Act», ο οποίος είχε τέσσερα ουσιαστικά μέρη. Πρώτον, δημιούργησε ένα Συμβούλιο Ευγονικής, δεύτερον, καθόριζε ποιοι ήταν υποψήφιοι/ες για στείρωση, τρίτον, περιέγραφε τις προϋποθέσεις που απαιτούνταν για μια διαδικασία στείρωσης και τέταρτον, διευκρίνιζε ότι οι γιατροί ή οι χειρουργοί που εκτελούσαν επεμβάσεις στείρωσης δεν μπορούσαν να θεωρηθούν αστικά ή ποινικά υπεύθυνοι (Grekul et al., 2004). Σύμφωνα με αυτό τον νόμο, οι ασθενείς μπορούσαν να στερηθούν εάν «το Συμβούλιο Ευγονικής είναι ομόφωνα της γνώμης ότι ο ασθενής θα μπορούσε να απολυθεί με ασφάλεια εάν εξαλειφόταν ο κίνδυνος τεκνοποίησης με τον συνακόλουθο κίνδυνο πολλαπλασιασμού του κακού μέσω της μετάδοσης της αναπηρίας στους απογόνους» (Eugenics in Canada,

χ.χ.). Απαιτούνταν η συγκατάθεση είτε του ασθενούς είτε του γονέα, του κηδεμόνα ή του/της συζύγου του. Ωστόσο, το 1937, ο νόμος τροποποιήθηκε, καταργώντας την ανάγκη συγκατάθεσης μετά από ενημέρωση, εφόσον οι ασθενείς θεωρούνταν «νοητικά ελαττωματικοί», ενώ το 1942, ο νόμος τροποποιήθηκε και πάλι, επεκτείνοντας το πεδίο εφαρμογής του, ώστε να συμπεριλάβει και υποψηφίους/ες που δεν είχαν εισαχθεί σε ίδρυμα (Grekul et al., 2004). Με αυτές τις τροποποιήσεις ο νόμος έγινε ακόμη πιο ισχυρός με αποτέλεσμα, όπως σημειώνει η Grukel και οι συνάδελφοί της Krahn και Odynak (2004), να επηρεάζεται και η κοινότητα των αυτοχθόνων γυναικών και ανδρών που διέμεναν στην περιοχή⁵. Παρατηρήθηκε σταθερή αύξηση των ποσοστών στείρωσεων των αυτοχθόνων, καθώς από το 1949 έως και το 1959, τα ποσοστά τριπλασιάστηκαν. Η συναίνεση ζητήθηκε μόνο στο 17% αυτών των περιπτώσεων (Grekul et al., 2004). Η Grekul και οι συνεργάτες της (2004) εκτιμούν ότι το 77% των αυτοχθόνων γυναικών και ανδρών που παρουσιάστηκαν στο Συμβούλιο Ευγονικής διαγνώστηκαν ως διανοητικά ελαττωματικοί και ως εκ τούτου στείρωθηκαν χωρίς να απαιτείται συναίνεση, ενώ το 74% όλων των αυτοχθόνων που παρουσιάστηκαν στο Συμβούλιο τελικά στείρωθηκαν, σε σύγκριση με το 60% όλων των ασθενών που παρουσιάστηκαν.

Σε αυτό το σημείο, είναι σημαντικό να τονιστεί, ότι ο συγκεκριμένος νόμος δε στόχευε απλώς τους αυτόχθονες πληθυσμούς του Καναδά, αλλά όπως έχουν αναδείξει έρευνες των τελευταίων χρόνων (Grekul et al., 2004; Grekul, 2008; Stote, 2012/2015/2022), το «Sexual Sterilization Act» επηρέασε σε μεγαλύτερο ποσοστό τις αυτόχθονες γυναίκες, γεγονός που παρέμεινε απαρατήρητο για σειρά ετών. Οι έρευνες που έγιναν για την περίπτωση της Αλμπέρτα ανέδειξαν ότι οι αυτόχθονες γυναίκες αντιπροσώπευαν περίπου το 6% με 8% όσων υποβλήθηκαν σε στείρωση, συνολικά, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Ωστόσο, το ποσοστό αυτό ήταν πολύ υψηλότερο τα τελευταία χρόνια λειτουργίας του νόμου, με μέσο όρο λίγο πάνω από το 25% από το 1969 έως το 1972 (Grekul et al., 2004). Όπως σημειώνεται στις ίδιες έρευνες, η αριθμητική υπεροχή των περιπτώσεων υποχρεωτικής στείρωσης γυναικών έχει παρατηρηθεί σε όλες τις δυτικές κοινωνίες, με τις γυναίκες να θεωρούνται κοινωνικά και σεξουαλικά απειλητικές. Στην περίπτωση του Καναδά, φαίνεται ότι το Συμβούλιο κατασκεύαζε τις υποθέσεις στείρωσεων και τις σχετικές αξιολογήσεις με βάση τα κοινωνικά χαρακτηριστικά και όχι με βάση τα κριτήρια ψυχικής υγείας που προσδιορίζονταν στη νομοθεσία (Grekul et al., 2004).

Για τη βέλτιστη κατανόηση του ζητήματος, αξίζει να επισημανθεί η έννοια της διαθεματικότητας («intersectionality»), η οποία εστιάζει στα διαφορετικά συστήματα καταπίεσης και στον «κόμβο» που δημιουργείται μεταξύ «φυλής» και φύλου, ο οποίος

⁵ Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση έλαβε και άλλα μέτρα για να νομιμοποιήσει το νόμο περί στείρωσεων: το 1951, μια τροποποίηση του Indian Act ενίσχυσε την εφαρμογή των επαρχιακών νόμων στους αυτόχθονες. Η τροποποίηση αυτή όριζε εκ νέου ότι ο «διανοητικά ανίκανος Ινδιάνος» έπρεπε να ορίζεται σύμφωνα με τους νόμους της επαρχίας στην οποία «αυτός» διαμένει. Με άλλα λόγια, ένας διανοητικά ανίκανος Ινδιάνος ήταν ό,τι θεωρούσε η επαρχία ότι ήταν. Ως εκ τούτου, οποιοδήποτε επαρχιακοί νόμοι που αφορούσαν όσους ορίζονταν ως διανοητικά ανίκανοι μπορούσαν να εφαρμοστούν στους αυτόχθονες, συμπεριλαμβανομένου του νόμου περί αναγκαστικών στείρωσεων (Stote, 2012, σελ. 121).

θέτει τις αυτόχθονες γυναίκες σε μία θέση ευαλωτότητας και τις καθιστά θύματα στερεοτυπικών αντιλήψεων, καταπιέσεων και κακοποίησης. Το ζήτημα διευρύνεται ακόμη περισσότερο εάν σκεφτούμε την αντίληψη της εποχής περί ψυχικής ασθένειας και «νοητικά ελαττωματικών» σωμάτων, καθώς και το πόσο εύκολο ήταν να κριθούν οι αυτόχθονες γυναίκες ως ψυχικά ασθενείς, υπερσεξουαλικές, νυμφομανείς και συνεπώς επικίνδυνες για την κοινωνία και τον «εκφυλισμό» της. Τις πεποιθήσεις αυτές αποδεικνύουν και τα σχετικά δημοσιεύματα στον τύπο της εποχής (Grekul et al., 2004; Grekul, 2008; Stote, 2012). Όπως επισημαίνουν οι Grukul, Krahn και Odynak (2004) τα έμφυλα στερεότυπα και οι αντιλήψεις για τις αυτόχθονες γυναίκες στον Καναδά μπορούν να ερμηνεύσουν και τη μακροχρόνια εφαρμογή των νόμων αναγκαστικών στείρωσεων στον Καναδά, οι οποίοι διήρκησαν για αρκετές δεκαετίες μετά τις θηριωδίες των ναζί, σε μία εποχή που αντίστοιχοι νόμοι είχαν καταργηθεί σε άλλες χώρες του δυτικού κόσμου.

Το «Sexual Sterilization Act» της Αλμπέρτα καταργήθηκε επίσημα, μετά από διεθνείς πιέσεις για συμμόρφωση με συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και στα πλαίσια της τότε προοδευτικής κυβέρνησης του Καναδά, το 1972. Σύμφωνα με σχετικές έρευνες (Stote, 2012), από το 1969 μέχρι και το 1972, και ενώ ο νόμος βρισκόταν σε μία διαδικασία αξιολόγησης, οι στείρωσεις, και ειδικά οι στείρωσεις αυτοχθόνων, πολλαπλασιάστηκαν. Δυστυχώς, ακόμη και μετά την κατάργηση της συγκεκριμένης νομοθεσίας, υπάρχει πληθώρα στοιχείων που αποδεικνύουν ότι η αναγκαστική στείρωση των αυτοχθόνων γυναικών συνεχίστηκε και τον 21ο αιώνα, εκτός νομικού πλαισίου. Η πρώτη γυναίκα που προχώρησε σε σχετική καταγγελία και δικαιώθηκε ήταν η Leilani Muir, στην οποία το δικαστήριο της Αλμπέρτα επιδίκασε αποζημίωση 740.000 δολαρίων το 1996, καθώς επιβεβαιώθηκε ότι είχε υποβληθεί σε στείρωση ενώ ήταν 14 ετών σε κυβερνητικό ίδρυμα πόλης της Αλμπέρτα χωρίς τη γνώση ή συγκατάθεσή της (Grukul, 2008). Εκατοντάδες άλλοι/ες επιζώντες/ωσες αναγκαστικών στείρωσεων έχουν έκτοτε προσέλθει και έχουν συμβιβαστεί εξωδικαστικά με την επαρχία της Αλμπέρτα (Grukul, 2008).

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, ακόμη μία αγωγή έχει δημιουργήσει ερωτήματα στην καναδική κοινωνία. Το 2018, εξήντα αυτόχθονες γυναίκες προχώρησαν σε ομαδική αγωγή με την κατηγορία της αναγκαστικής στείρωσης στην περιοχή Saskatchewan. Ορισμένες από τις στείρωσεις που καταγγέλλουν έγιναν μόλις το 2017 ενώ καθεμία από αυτές διεκδικεί αποζημίωση ύψους 7 εκατομμυρίων δολαρίων από το κράτος του Καναδά, με την υπόθεση να παίρνει συνεχώς αναβολές και τις ίδιες να μην έχουν δικαιωθεί (Stote, 2022). Οι γυναίκες αναφέρουν ότι οι στείρωσεις έλαβαν χώρα σε μαιευτήρια, ότι δεν τους δόθηκε ο απαραίτητος χρόνος ή οι απαραίτητες πληροφορίες για να λάβουν τεκμηριωμένες αποφάσεις, ότι πείστηκαν να συναινέσουν αφού είχαν γεννήσει ή κατά τη διάρκεια του τοκετού και/ή ότι τους είπαν ότι δεν θα μπορούσαν να δουν το νεογέννητο παιδί τους αν δεν συμφωνούσαν στη στείρωση (Stote, 2022). Οι συγκεκριμένες υποθέσεις αποδεικνύουν ότι παρά τις αλλαγές στη νομοθεσία, οι κυβερνήσεις, οι θεσμοί και οι επαγγελματίες υγείας και πρόνοιας συνέχισαν να θεωρούν την αναπαραγωγή των αυτοχθόνων ως προβληματική.

IV. Συμπεράσματα/ Προβληματισμοί

Η συγκεκριμένη εργασία τοποθετεί τις πολιτικές αναγκαστικών στερώσεων στο ευρύτερο ιστορικό, πολιτικό και κοινωνικό τους πλαίσιο, ενώ παράλληλα φωτίζει τον τρόπο με τον οποίο τα αναπαραγωγικά δικαιώματα εντάσσονται σε μια ευρύτερη συζήτηση για το τι συνιστά πολιτική ελευθερία και σύγχρονο φεμινισμό και ακτιβισμό. Με αυτό τον τρόπο η πολιτική της στείρωσης γίνεται κατανοητή, όχι ως μια μεμονωμένη περίπτωση κακοποίησης, αλλά ως μια από τις πολλές πολιτικές που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο της πολεμικής εναντίον του διαφορετικού, και πιο συγκεκριμένα σε αυτήν την περίπτωση, εναντίον των αυτοχθόνων του Καναδά. Πολιτικές όπως η αναγκαστική στείρωση έχουν υπονομεύσει την ικανότητα αναπαραγωγής των αυτοχθόνων γυναικών και έχουν επιτρέψει στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση του Καναδά να αποφύγει αποτελεσματικές και εκτεταμένες λύσεις για τα προβλήματα δημόσιας υγείας στις κοινότητες των αυτοχθόνων, εξυπηρετώντας έτσι τα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα του κράτους.

Θέτοντας έναν ακόμη προβληματισμό, στο σημερινό πλαίσιο, είναι φανερό ότι η έννοια της ευγονικής βρίσκεται και πάλι στο προσκήνιο. Η κατακλυσμιαία κατάκτηση γενετικής γνώσης και τεχνολογίας κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών περιπλέκει άμεσα τα διλήμματα που έχουν ήδη τεθεί, κυρίως μετά τη χρήση της ευγονικής για την επίτευξη των θηριωδιών του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Στη σημερινή συγκυρία, κατά την οποία η γενετική χειραγώγηση του γονιδιώματος δίνει τη δυνατότητα να μειωθεί δραστικά η όποια πιθανότητα αρρώστιας ή αναπηρίας, είναι σημαντικό να σκεφτούμε την κοινωνική διάσταση της επιβολής να είναι κανείς «τέλειος» σωματικά και νοητικά. Τα ερωτήματα που προβληματίζουν είναι ποιοι έχουν σήμερα την αρμοδιότητα να ορίζουν τι είναι επιθυμητό γονίδιο αλλά και ποιοι θα έχουν την εξουσία να αποφασίσουν και εν τέλει να πραγματοποιήσουν μια τέτοια επιλογή.

Επιπλέον, είναι σημαντικό να επισημανθεί η δημόσια συζήτηση που αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια, σχετικά με την «αντιμετώπιση της γονιμότητας», την ιατροποίηση των γυναικείων σωμάτων και το πώς οι σύγχρονες μορφές ευγονικής διαπλέκονται με την αναπαραγωγική υγεία των γυναικών. Επιπροσθέτως, σε μια εποχή όπου τα αναπαραγωγικά δικαιώματα των γυναικών και η αυτονομία του σώματος αποτελούν αντικείμενο συζήτησης, μετά την ανατροπή της απόφασης *Roe v. Wade* στις ΗΠΑ αλλά και τις αλλαγές νομοθεσιών για τις αμβλώσεις σε πολλές χώρες του κόσμου, είναι ζωτικής σημασίας να αναγνωρίσουμε ότι οι περιθωριοποιημένες γυναίκες, όπως οι αυτόχθονες και οι μαύρες γυναίκες στις ΗΠΑ και τον Καναδά, είχαν μια πολύ διαφορετική εμπειρία με τον έλεγχο των γεννήσεων και τα αναπαραγωγικά δικαιώματα από ό,τι οι λευκές γυναίκες. Ενώ η νομιμοποίηση του ελέγχου των γεννήσεων θεωρήθηκε ως εργαλείο απελευθέρωσης για τις λευκές γυναίκες ώστε να ελέγχουν πότε και πόσα παιδιά ήθελαν, οι αποικιακές κυβερνήσεις χρησιμοποίησαν το ίδιο εργαλείο για να ασκήσουν έλεγχο και εξουσία επί των περιθωριοποιημένων γυναικών.

Αξίζει επίσης να επισημανθεί, ότι η συζήτηση για τις σύγχρονες μορφές ευγονικής επικεντρώνεται αφενός στην κοινωνική ευημερία της Δύσης και αφετέρου στη συλλογική

δυσφορία σε βάρος των προσφύγων, των μεταναστών αλλά και των εσωτερικών «άλλων». Γίνεται έτσι φανερό, ότι παραμένουμε ευάλωτοι στις ιδέες της ευγονικής, εξισώνοντας την κοινωνική παρέκκλιση με τη σωματική διαφορετικότητα. Η πολιτική και ιδεολογική συνιστώσα παραμένει πανταχού παρούσα στους ευγονικούς σχεδιασμούς. Σύμφωνα με αυτά που ανέδειξε η συγκεκριμένη εργασία, οι αξιώσεις για στέρωση δεν έχουν περάσει ανεπιστρεπτί και είναι σίγουρα υψίστης σημασίας, η συνεχής και ενδεδειγμένη έρευνα για την ιστορική εξέλιξη των κινημάτων ευγονικής καθώς και των θυμάτων ευγονικών πολιτικών που παραμένουν αόρατα.

Η περιορισμένη έρευνα και η σχετική βιβλιογραφία για το ζήτημα των αναγκαστικών στειρώσεων αυτοχθόνων γυναικών αποτελεί μία σημαντική έλλειψη που πρέπει να διευθετηθεί για να διαμορφωθεί μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα και να πλαισιωθούν έννοιες όπως η αναπαραγωγική υγεία και η αναπαραγωγική δικαιοσύνη με μία μετα-αποικιακή ματιά.

Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθούν και οι σύγχρονοι τρόποι διεκδίκησης ορατότητας από πλευράς των αυτοχθόνων γυναικών, και εκτός θεσμικού πλαισίου και δικαστικού συστήματος. Όπως τονίζει ο Plummer (1994) η αφήγηση προσωπικών ιστοριών έχει ιδιαίτερη σημασία καθώς τα υποκείμενα αφηγούνται τις ιστορίες τους και με αυτό τον τρόπο θέτουν το δικό τους λόγο στην πολιτική αρένα. Η παρουσία των ίδιων των υποκειμένων να αφηγούνται τις προσωπικές τους ιστορίες ξεπερνάει το πατριαρχικό και εθνικιστικό σενάριο που υφίσταται εδώ και χρόνια και μας κάνει να αναλογιστούμε τη σχέση μεταξύ ορατότητας και αφήγησης. Τα ντοκιμαντέρ, οι ταινίες, τα αρχεία προφορικών ιστοριών αλλά και τα ψηφιακά αρχεία που έχουν δημιουργηθεί τα τελευταία χρόνια από τις αυτόχθονες γυναίκες που βίωσαν το έγκλημα των αναγκαστικών στειρώσεων, τις τοποθετούν σε πρώτο πλάνο και έτσι δίνουν φωνή σε όσες μέχρι πρότινος δεν είχαν, με τον τρόπο που επιθυμούν και χωρίς να θυματοποιούνται. Παράλληλα η δημιουργία τους αποτελεί έναν τρόπο διεκδίκησης αλλά και αντίστασης στις ευγονικές και ρατσιστικές ιδεολογίες και πρακτικές που επιμένουν μέχρι και σήμερα. Εκτός από τις απαραίτητες θεσμικές και νομοθετικές αλλαγές καθώς και την ανάληψη ευθύνης από το κράτος του Καναδά, είναι απαραίτητο να ακούσουμε τις φωνές αυτών που έχουμε συνηθίσει να αγνοούμε.

V. Βιβλιογραφία

a. Ελληνόγλωσση

Κόκκινος, Γ. (2021). «Άζια» και «ανάζια» ζωή: Ευγονική, εκφυλισμός, βιοπολιτική: ο γιατρός στο ρόλο του κοινωνικού θεραπευτή και του εθνικού αναμορφωτή. Ταξιδευτής.

Κόκκινος, Γ. (2018). *Η ευγονική δυστοπία: Διαδρομές ιδεών*. Θίνες.

Μακρυγιάννη, Δ. (2004). *Τα όρια του σώματος. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις*. νήσος.

b. Ξενόγλωσση

Cohen, A. F. (2016). *Imbeciles: The Supreme Court, American Eugenics, and the Sterilization of Carrie Buck*. https://openlibrary.org/books/OL26210219M/Imbeciles_The_Supreme_Court_American_Eugenics_and_the_Sterilization_of_Carrie_Buck

Dikotter, F. (1998). Race Culture: Recent Perspectives on the History of Eugenics. *The American Historical Review*, 103(2), 467. <https://doi.org/10.2307/2649776>

Eugenics in Canada. (χ.χ.). The Canadian Encyclopedia. <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/eugenics>

Galton, F. (1904c). Eugenics: Its Definition, Scope, and Aims. *American Journal of Sociology*, 10(1), 1–25. <https://doi.org/10.1086/211280>

Grekul, J., Krahn, A., & Odynak, D. (2004). Sterilizing the “Feeble-minded”: Eugenics in Alberta, Canada, 1929-1972. *Journal of Historical Sociology*, 17(4), 358–384. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6443.2004.00237.x>

Grekul, J. (2008). Sterilization in Alberta, 1928 to 1972: Gender Matters. *Canadian Review of Sociology/Revue Canadienne De Sociologie*, 45(3), 247–266. <https://doi.org/10.1111/j.1755-618x.2008.00014.x>

Government of Canada; Indigenous Services Canada. (2023, February 15). *Reducing the number of Indigenous children in care*. <https://www.sac-isc.gc.ca/eng/1541187352297/1541187392851>

Government of Canada, Statistics Canada. (2023, June 29). *Statistics on Indigenous peoples*. https://www.statcan.gc.ca/en/subjects-start/indigenous_peoples

Hansen, R., & King, D. (2014). *Sterilized by the state: eugenics, race, and the population scare in twentieth-century North America* (Vol. 51). Association of College and Research Libraries. <https://doi.org/10.5860/choice.51-4634>

McLaren, A. (2015). *Our Own Master Race: Eugenics in Canada, 1885-1945*. University of Toronto Press.

Neeganagwedgin. (2019). The Land Since Time Immemorial: A Review of the Assimilation Policies on Indigenous Peoples Through Canada's Indian Act. *ab-Original*, 3(1), 136–142. <https://doi.org/10.5325/aboriginal.3.1.0136>

Plummer, K. (1994). *Telling Sexual Stories: Power, Change and Social Worlds*. Routledge.

Silver, M. A. (2004). Eugenics and compulsory sterilization laws: providing redress for victims of a shameful era in United States history. *PubMed*, 72(4), 862–892. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16211742>

Stote, K. (2015). *An Act of Genocide: Colonialism and the Sterilization of Aboriginal Women*. Fernwood Publishing

Stote, K. (2012). The Coercive Sterilization of Aboriginal Women in Canada. *American Indian Culture and Research Journal*, 36(3), 117–150. <https://doi.org/10.17953/aicr.36.3.7280728r6479j650>

Stote, K. (2022). From Eugenics to Family Planning: The Coerced Sterilization of Indigenous Women in Post-1970 Saskatchewan. *Native American and Indigenous Studies*, 9(1), 102–132. <https://doi.org/10.1353/nai.2022.0013>

Strange, C., & Stephen, J. O. (2010). Eugenics in Canada: A Checkered History, 1850s–1990s. *Oxford University Press EBooks*, 523–538. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780195373141.013.0032>

Terminology. (χ.χ.). <https://indigenousfoundations.arts.ubc.ca/terminology/>

Wohlforth, C. (2010). *Conservation and Eugenics*. Ανακτήθηκε από: <https://orionmagazine.org/article/conservation-and-eugenics/>